

GÜNEŞ HÂNİM*

Mahmûd-i İ' TİMADZÂDE (M. I. Be Azin)**

Çeviren: Mitat ÇEKİCİ***

Bir varmış bir yokmuş. Bir gün Güneş dağın arkasında yükseldiği zaman, yedi gökyüzünü dolaşmak yerine yeryüzünde neler olup bittiğine bir göz atmaya heves etti. Güzelce mori dağların tepesinden yuvarlandı ve aşağı indi. Adım adım taş idi, ot idi, ağaç ve şelaleydi. Yolunun üzerinde kuşlar renkli kanatlarıyla uçuyorlardı, Geyikler yüksek taşların üzerine sığıyorlardı, Sincaplar ağaçların tepesinde korkulu ve şefkatli gözleriyle ona bakıyorlardı. Güneş de keyiflice yuvarlanıyordu, gidiyordu ve herkese gülümsüyordu. Ayağının dibini göremeyecek kadar etraftaki güzelliklere odaklanmıştı. Sendeliyordu, düşüyordu ve tekrar gülümseyerek yükseliyordu, gidiyordu. Gitti ve dereye kadar gitti ve dereden de çöle vardı. Dahası, onun eteğinde tek tük dikenli butiklerin asılmış olduğu dağın taşlı duvarlarının yerine; ayaklarının altında gür ot ve gürleyen sular vardı. Uçsuz bucaksız düz bir yerdi; küme küme evler, bahçe, tarla ve değirmen. İnsanlar günlük işiyle uğraşıyordu; öküz, koyun ve keçi otlanıyordu ve at ile eşek yük taşıyordu; horuz ve tavuk duvarın dibindeki atığı gagalıyordu. Tesadüfen, süslü kıyı bahçesinde güneş gökyüzüne yükseldiğinde etrafı gözlüyorken ayağının altında ağız açık olan bir kuyuya takıldı.

Bahçenin öbür tarafında, evinin eyvanında yaşlı bir kadın oturmuştu ve Kur'an okuyordu. Ansızın havanın kararmış olduğunu gördü. Başını kaldırdı; yıldızlar gökyüzünde ışıldıyordu ve güneş yoktu. Gün ortasında, gözünün önünde dünya ve insan kaybolmuştu! Akli çıkmak üzereydi. Çılgın bir şekilde bahçede koştu. O yana bu yana döndü, Güneş yoktu da yoktu. Yaşlı kadın kuyunun yanından geçti. Gün titreme alan ışığı ile kuyunun ağzını aydınlatıyordu, fakat dünyanın geri kalanın tamamı geceydi. Eğilip baktı. Güneş kuyuda büzülmüş

* Güneş Hanım (Hânım-î Hürşid) adlı kısa öykü, Muhammed Hâlîli, Mustafa Fe'legeri'nin Hemyân Stâregan (Tüm Yıldızlar) (Be Guzine-yi Ez Dastanha-yi Kutah-i İranî Ez Ağaz Ta Emruz Başlangıçtan Günümüze kadar İran'ın Seçkin Hikâyeleri)adlı hikâye mecmuasının (1. Cilt, Çâphâne-î Hûş ü lbtkâr, Tahran, 1371 hş) adlı kitabının 315-320 sayfaları arasında yer almaktadır.

** Mahmud-i İ'timadzade çağdaş İran'ın tanınmış aktif siyasetçi, yazar ve mütercimiydi. 1293(1914) yılında Reşt şehrinde dünyaya geldi. 1311 (1932) yılında Fransa ya gitti ve 1317 (1938) yılına kadar Fransa'da kaldı. Fransızca öğrendi, Daneskede-yi Mohendisi-yi sahteman-i Deryayi Brest, Daneskede-yi Mohendisi-yi Sahteman-i Deryayi Paris'te diplomasını aldı. İran'a dönüşünde deniz kuvvetlerinde çalıştı.1323 (1944) yılında askeri hizmetten ayrıldı. 1332 (1953) yılındaki darbe sonrası kültür bakanlığında çalışmasına izin verilmedi. 1320 (1941) yılında "Savaş döneminde yaralı kahramanın romanı ile edebi faaliyetlerine başladı. Şöhreti yazarlar birliği başkanlığıyla başladı. Shakespeare, Balzac, Çehof gibi yazarların eserlerini tercüme ederek devam etti. 1385 (2006) yılında geçirdiği bir kalp krizi sonucu Tahran'da vefat etti.

*** Tahran Üniversitesi, Edebiyat ve İnsanî Bilimler Fakültesi Fars Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Öğrencisi, mitat86@hotmail.com.

kaşlarını da çatmıştı. Sanki gözleri ıslaktı, kim nerden bilir? Yaşlı kadının içi yandı: “Vah, Güneş Hanım, yüzüm kara! Seni bu hale kim getirdi? Sana yazık değil mi! İzin ver de gidip oğluma haber edeyim. Senin kölendir, ama kendisine göre pehlivandır. Seni kuyudan çıkartıp yeniden dünyamızın ışığı olman için seni gökyüzüne fırlatır.”

Güneş, koyunun ağzından bir grup beyaz güvercin gibi uçuşan ışığıyla aşağıdan gözyaşları arasından gülümsedi. Yaşlı kadın oğlunu tarladan getirmek için yola düştü. Ama birden kör gözleri ışıldadı. Ellerini iyice ovuşturdu. Onun aklına bir fikir gelmişti. Kendi kendine söylendi: “iyi oldu. Bu çok iyi bir şans! Oğluma söyleyeyim Güneşi kuyudan çıkartıp bizim odanın tavanına assın. Artık evimizin içi daima aydınlık olur ve ben Kur’an okumak için bahçeye gelip rüzgârda oturmam ve üşümem. İnsanlar da bizde ve evimizde ne kadar ışığın olduğunu görür, inanır ve ben onlara “Güneş Işıklı Bibi” olurum ve gönlüm her neyi isterse getirirler önüme koyarlar ve minnet duyarlar.”

Canım size feda olsun, yaşlı kadın bu yoldan gitti ve evin arka tarafındaki bahçede buğdayı yele veren kızı da öteki yoldan geldi. Hava kararmıştı, birbirlerini göremediler. Kız kuyuya vardı. Kuyunun ağzında titreme alan güneş ışığının çıktığını gördü. Şaşırıldı. Başını uzattı. Onun içinde büzülmüş olan güneşi gördü ve içi acıdı: “Vah, Güneş Hanım. Sen o güzel nurunla, içi kararlık kuyuda ne yapıyorsun? Gidip kovayı getireyim, dünyamızın ışığı olman için seni çekip alayım.”

Güneş, koyunun ağzından bir grup beyaz güvercin gibi uçuşan ışığıyla aşağıdan gülümsedi. Ama kız kovayı getirmek için giderken kendi kendine: “İyi oldu, bu şans ve talihle nazlanayım!. Güneşi alayım, ona gümüşten bir çerçeve yaptırayım ve onu aynanın yerine odadaki rafa koyayım; saçımı ve yüzümü onda göreyim, Şehzadeler beni istemeye geldiği “Güneş Yüzlü kız” olurum.” Dedi.

Bu kargaşada, yaşlı kadın ve oğlu tarladan geldiler. Genç, erkeksi kalın bıyıkları arasında yiğitliğini annesine anlatıyordu: “İyi, evet onu getirip ışık yerine onu asarım. O yukarılarda bir işi yoktu(gökyüzündeyken bir işe yaramıyordu). Şimdi yerde olsa ne olur. Gökyüzü yere düşecek değil ya.”

Yaşlı kadın topallayarak ve soluk soluğa onun arkasından geliyordu ve ona dua ediyordu: “ Allah’ım gençliğini hayırlı etsin! Allah’ım muradına erdiresin! Hayatta bana bu Kur’anı okumak kalmış ve yeter de. Ahiretimin garantisi.” Fakat içinde korku vardı: “ Eğer insanlar anlarsa, ne olacak?”

Genç böbürlendi: “iyi, Anne onların hepsi toplansa benim bir yumruğum onların hepsinin işini bitirir, bir de elimde Topuz ve Kılıç olursa!”

Kuyunun başına geldiler. Genç biraz eğildi. Güneş’in gerçekten de büküldüğünü ve titrediğini gördü. Güldü: “Ha, ha? Güneş Hanım, Allah betelerini vermesin! Senin bu taraflarda ne işin var? Şüphesiz gezip dolaşmaya gelmiştiniz... Neyse, Neyse. Üzülme. Tekrar dünyamızın ışığı olman için seni yukarı

çekeceğim.” Güneş o alçak yerden o yiğidin güçlü kol ve erkeksi bıyıklarına sıcak bir bakış attı, Güneş, koyunun ağzından bir grup beyaz güvercin gibi uçuşan ışığıyla gülümsedi.

Fakat gencin aklına bir fikir gelmişti: “İyi, ne aptalım ben! Yaşlı bir kadının Kur’an okuması için mi onu götürüp odaya asayım? İyi, 100 yıl okumasın! Getirip kendi direğine bağlarım “Güneş Direkli Pehlivan” olurum. O an benim meydana rakibim kimdir diye görmek isterim! Genç güzel rüyalar görüyordu ve hayal dünyasında savaşıyordu, düşmanları öldürüyor ve esir alıyordu; şahların yanına gidiyor, Çin hakanının damadı oluyor; yabancı padişahı tahttan indiriyordu vs... Ne bileyim başka şeyler.

Bu arada kız ip ve kovayla geldi. Annesini ve erkek kardeşini kuyunun başında gördü. Biraz şaşırıldı. Fakat daha sonra koştu, erkek kardeşinin eteğini tuttu: “Sana kurban olayım, daha kuvvetlisin, benim için onu getir. Onu gümüş kapa koymak istiyorum, aynanın yerine rafin üzerine koyayım.” Genç başka bir iddiacının ortaya çıktığını gördü, suratını astı. Fakat onun kalbini kırmak istemedi. Konuşmadı. Annesine bir işaret yaptı ve kovayı aldı ve onu iple aşağıya attı. Kendisi de kuyunun başına eğildi ve bağırdı: “Hey, Güneş Hanım! Bu da sizin sedyeniz. Yukarı buyurunuz, görüşmeyi yenileyelim!”

Kova ağırlaştı. Genç çekmeye başladı, bir iki kez yukarı çekti. Ancak ip güçlü değildi, koptu. Kuyunun duvarının bir tarafına yüküyle devrildi. Hepsini aniden başlarını kuyuya eğdiler ve sordular: “Vay Güneş can, düştün mü? Korkmadın demi?” Kırmızı nur bir deste gül gibi kuyunun ağzından çıktı ve hava da dağıldı. Güneşin yanağı örselenmişti.

Ne yapacaklarını şaşırıldılar. Tekrardan kovayı ile ip getirselere, Ne fayda? Sonunda anne kızına baktı ve dedi: “Acele et canım. Koş komşudan demirli zinciriyle kazmayı al, Söyle sürahimiz kuyuya düşmüş çıkarmak istiyoruz.”

Kız:“Baş üstüne annem. Eğer kazma onun saçlarını tutarsa ve yerinde koparsa...” söyledi.

Anne hızla: “Ne fark eder? Başının bir kenarı kel olsa ne olur önemli değil. Onun saçları gürdür, örter.” Dedi.

Kız almaya gidiyordu ki erkek kardeşi seslendi: “Hayır, gerekmez. kazma gerekmez. Bizim işimizi fark edenler, gelip bize yardım etmeyi akıllarına getirirler... Hayır, git benim mızrağı getir.”

Kız korktu. Ağlamak üzereydi. “Onu mızrakla delmek mi yoksa yok etmek mi istiyorsun?!” Dedi.

Genç güldü: “Ne kadar safsın, sen! Ona mızrağı iki dakika ağzında tutmasını söyleyeceğim. Bir şey değil. Belki dili delinebilir. O da senin kurbanın! Sanki bülbüldür bize şakıyacak.

Bu konuşmalar esnasında garip sesler çölün aşağısında duyuldu. Baktılar. Arkada bir kaç tane meşale, kalabalık gölgeler yarı karanlıkta dolanıyordu. Kız: “sanırım aşağı köyün ahalesidir, inşallah anlamışlardır?” dedi.

Genç kızdı ve azarladı: “farz etki anladılar! Bahçe bizim ve kuyu bizim.”

Anne de suratını astı ve kıza: “Niçin bu kadar endişeleniyorsun? Git o söylediği mızrağı getir.” dedi.

Kız gitti. Fakat endişeliydi. Her bir kaç adım atışında dönüp arkaya bakıyordu. Meşaleler sanki çölde şaşırılmışlardı, bazen bu tarafa ve bazen de o tarafa gidiyorlardı. Öyle ki kalabalık git gide çoğalıyordu. Her taraftan ses geliyordu. Her yeri titretiyorlardı.

Artık gencin kanı coşmuştu. Kız gecikiyordu. Yaşlı kadın telaşlandı: “İş işten geçiyor. Yetişebilirler. En iyisi ortalık sakinleşene kadar gidip bir taş getir ve kuyunun üstünü kapat.” Dedi.

Çare neydi? Genç gitti. Yaşlı kadın tek kaldı. Yorgundu ve içi titriyordu. Oturdu.

“Güneş Işıklı Bibi” elinde tespih çekiyordu, söylüyordu: “Ya Delilel Mütelayyirin!”¹

“Güneş Yüzlü Kız” Mızrağı getirdiğinde üzgündü. Ağlıyordu. Ah çekiyordu.

“Güneş Direkli Pehlivan” büyük bir değirmen taşını omzuna almış hun hun(nefes alışı) ederek geldi. Taşı yere koydu, elinin tersiyle terini kuruttu.

Artık iş zamanıydı. Üç kişi kuyunun başına gittiler. Baktılar. Kapkaranlıktı. Onların ağızları açık kaldı: Ah! ...

Denemek için kuyuya taş attılar. Su şakladı ve tekrardan aynı sessizlik oldu aynı şekilde karanlık. Güneş Hanım yoktu. Gitmişti.

Anne, oğul ve kız yarım saat vah edip yazıklar çektiler, başlarına vurdular ve birbirlerini azarlayıp birbirlerini suçladılar.

“kız o kadar huysuzluk yaptığı için!”

“Dahası hayâsızca, gönlü gümüş kaplı aynayı istiyordu!”

“Allah’tan Kandil isteyen birini tanıyorum...”

“Alay eden bir ses tonuyla: ha ha! babasına rahmet, kellik ayıp değildir derdi!”

¹ Allah’ın (c.c) sıfatlarından biri olup korunma duaları için söylenir. Kötülüklerin defî için kullanılır. Delil ifadesi Allah’ın hususi isimlerinden olmasa da mutlak anlamda Allah hakkında kullanılmaktadır. Bu duada Delil, Hakkı ve hakikati arayan, yolunu şaşırılmış kişileri doğru yola sevk eden hidayet eden anlamında bir sıfattır.

“Ancak dilini dikmek isteyen kimdi?”

“Şimdi ne olacak, Ey Allah’ım. Ama ben karanlıktan korkuyorum!”

“Aydınlıkta da kurtlar birbirlerini parçalıyor...”

Onların tartışması bitmek bilmiyordu.

Çölde iki, üç fersah daha aşağıda su altı yoluna yakın olanlar; güneşin alevlenmiş çiçek gibi yerden yükseldiğini ve gökyüzüne çıktığını gördüler.

Artık yine gün gündüz ve gece de gece. Güneş her sabah afakın bir köşesinde yeri izlemeye geliyordu ve aynı sıcak ve parlak gülümsemesine sahipti. Ancak yüzü taş ve toprak altında yıpranmasından dolayı halen lekeliydi.